ACTUL TERORIST: ASPECTE DE DREPT PENAL ŞI CRIMINOLOGIE

Alina LOZAN, Facultatea de Drept

Le terrorisme international est devenu la plaie la plus douloureuse du monde contemporain. Rencontré sous de nombreuses formes, il provoque de l'instabilité et de la peur. Les terroristes sont des gens qui dirigent leur haine contre les innocents, en tant que motivation qui précède l'acte terroriste communiqué avec des idéaux abstraits et valeurs absolues. Le sentiment de culpabilité envers la victime est remplacé par celui d'accomplir une „dette de la foi". Le terroriste est considéré comme un instrument de justice et au nom de celle-ci, il tue. N'importe qui peut être victime d'une attaque terroriste. C'est pourquoi la lutte contre le terrorisme est en fait une responsabilité de tous.

Actul terorist este unul complex şi schimbător, el se manifestă sub diverse forme, iar profilul său s-a modificat în timp şi diferă de la o țară la alta. Tentativele de a formula o „teorie generală" a actelor teroriste, o explicație globală a sorginții acestuia este o chestiune superfluă şi confuză. Actul terorist s-a schimbat de-a lungul timpului, la fel şi teroristul, motivele şi scopurile sale…

Indiferent de forma sa de manifestare, actul terorist presupune violență la cel mai înalt grad de intensitate. Iată de ce fenomenul dat a reprezentat mereu o amenințare împotriva tuturor popoarelor, de la unitate la societate, generând haos şi nesupunere în climatul universal. În aceste condiții, atacurile teroriste iau amploare şi prezic o perturbare a mecanismului de securitate internațională. Potrivit informațiilor din mass-media, în prezent, în lume acționează peste 500 de organizații şi grupări teroriste de diferite orientări, fapt ce demonstrează punctele slabe ale actualului concept de securitate şi care scoate la iveală realitatea indenegabilă şi dureroasă: terorismul a apărut ca o modalitate de acțiune a celor slabi împotriva celor puternici.

Principalul obiectiv al actelor de teroare este răspândirea fricii. Cu cât frica este mai mare, cu atât mai mare este şi presiunea asupra statului. Problema actelor teroriste dictează o atitudine cât mai promptă în vederea prevenirii şi soluționării acestora. Sub amenințarea acestui pericol,

comunitatea internațională a sesizat amploarea fenomenului la nivel global şi realitatea că acesta nu poate fi combătut la nivel de stat, ci se cere în mod stringent o cooperare cât mai eficientă între toate statele lumii [1].

Lucrarea a presupus din start două aspecte principale, şi anume: aspectul juridico-penal al actului terorist şi cel criminologic. În aspect juridico-penal, identificarea actului terorist ca infracțiune distinctă reglementată de legislația penală a Republicii Moldova, atât în actele normative şi în literatura de specialitate autohtonă, cât şi în cele internaționale, studierea genezei legislației penale în acest domeniu şi a aspectelor de drept comparat reprezintă o primă direcție de cercetare. O altă direcție este descrisă de analiza juridico-penală a infracțiunii sus-numite. În acest sens, ea trebuie individualizată în legea penală a Republicii Moldova, după toate criteriile: prin explicarea esenței elementelor obiective şi subiective ale componenței de infracțiune „Actul terorist", a variantelor agravate şi speciale ale acesteia, precum şi prin delimitarea actului terorist de alte infracțiuni contigue.

În aspect criminologic, personalitatea teroristului, ca actor principal în organizarea şi transpunerea în practică a atacului, identificarea şi delimitarea acestuia de alți infractori, perceperea modului său de acțiune, a conduitei sale, a profilului său psihologic, a corelației tangențiale dintre aspectul sau fizic, convingerile politice şi religioase, idealuri etc. explică unele dintre cauzele apariției ideii de comitere a unui atac antisocial şi însăşi săvârşirea propriu-zisă [2].

Totodată, în sprijinul efectuării studiului, găsim deosebit de valoroase prevederile instrumentelor internaționale referitoare la domeniul actelor teroriste, ceea ce demonstrează că comunitatea internațională deține sub control legislativ acest fenomen, cum ar fi spre exemplu: Convenția cu privire la prevenirea şi reprimarea infracțiunilor comise contra persoanelor ce se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici din 1973, Convenția internațională împotriva luării de ostatici, adoptată la 17 decembrie 1979 de Adunarea Generală la Haga, privind reprimarea capturării ilicite de aeronave sau Convenția privind reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securității aviației civile din 1971, la Montreal etc., prin care statele semnatare sunt ținute să incrimineze, în dreptul lor intern, comiterea, cu intenție a următoarelor fapte: uciderea, răpirea sau alt act asupra persoanei sau libertății unei persoane protejate pe plan internațional etc.[3].

Cu privire la Republica Moldova, necesitatea includerii în cod a unui articol special dedicat actului terorist a fost apreciată diferit. Unii autori au fost contra, deoarece lupta cu acesta va fi asigurată conform altor norme penale, iar alții − pro, deoarece ei consideră că alături de infracțiunile cu elemente de terorism este necesară şi prezența răspunderii nemijlocite pentru componența terorismului [4]. Totuşi, legislația penală a Republicii Moldova,

în art. 278 CP [5], conține reglementări exprese şi fundamentate cu privire la sancționarea actelor teroriste, precum şi prevede pedepse în aceste sens. Conținutul normei din Codul penal din 1961 [6] s-a modificat în anul 2002, ajungând la varianta finală a articolului odată cu modificările din anul 2008, imperios necesare, date fiind „mutațiile" sociale suferite în urma intensificării terorismului în plan global. Schimbarea a fost dictată şi de adoptarea Legii cu privire la combaterea terorismului, la 12 octombrie 2001, în care are loc o definire concretă şi delimitativă a acestor două noțiuni. În această ordine de idei, adoptarea acestei legi a reprezentat primul pas răsunător, efectuat în statul nostru, în direcția participării la lupta împotriva acestui fenomen, alături de comunitatea internațională [7].

Totodată, trasând o paralelă cu legislația penală a altor state, am observat tangența dintre prevederile CP al Federației Ruse, care a servit drept etalon pentru norma penală din CP RM, şi deosebirea de CP al României care nu incriminează aparte infracțiunea de act terorist.

Spre final, e necesar a menționa că replica internațională la apariția, şi dezvoltarea lamentabilă a fenomenului de terorism, este, în opinia mea, destul de vehementă, întrucât, considerând volumul actelor internaționale menite să lupte cu această „maladie socială" a sec. XIX se observă un ferm caracter beligerant cu problema în cauză, prin urmare se pune speranța în combaterea ei definitivă. Desigur, soluția ideală este crearea justiției internaționale cu caracter permanent, aşa cum a preconizat-o eminentul jurist Vespasian V. Pella cu peste o jumătate de secol în urmă, competența extinzându-se asupra tuturor situațiilor de violare a normelor dreptului internațional umanitar şi ale drepturilor omului. O astfel de instanță creată pe bază convențională, în baza Conferinței de la Roma a Statelor (15 iunie-17 iulie 1998), poate să-şi exercite funcțiile sale într-o deplină independență. Statutul de la Roma a Curții Penale Internaționale necesită a fi ratificat de minimum 60 de state [8].

Deoarece actele teroriste internaționale aduc prejudicii grave intereselor statelor, ştirbesc autoritatea lor şi încalcă grav, masiv drepturile omului, se cere a fi elaborată o concepție comună a tuturor statelor.

Şi Republica Moldova la rândul său trebuie să-şi lărgească şi să-şi aprofundeze cooperarea în lupta cu terorismul şi celelalte infracțiuni grave menționate atât pe plan bilateral, regional cât şi internațional.

Referințe:

1. *Convenția Europeană privind extrădarea,* 1957; *Convenția Europeană de Asistență Mutuală în Probleme de Crime*; *Convenția Europeană privind Suprimarea Terorismului,* 1977.
2. ANDREESCU, A. Epistemologia Terorii: De la simțul divinității la războiul sfânt. În: *Contraterorism şi securitate internațională*. Ed. A.N.I, S.R.I., 2007.
3. POPESCU, D., COMAN F. *Drept internațional public*. Bucureşti: M.I., 1993.

4. ЕМЕЛЬЯНОВ, В. *Терроризм и преступлуния террористической направленности*. Харьков: Рубикон, 1997.
5. *Codul penal al Republicii Moldova,* nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 72-74 din 14.04.2009.
6. *Codul penal* din 24.03.1961. În: *Veştile R.S.S.M.*, 1961, nr.10, art.41.
7. DUMNEANU, L. *Analiza juridico-penală şi criminologică a terorismului*. Monografie. Chişinău: CEP USM, 2004.
8. МИНЪКОВСКИЙ, Г.М., РЕВИН, В.П. Характеристика терроризма и некоторые направления повышения эффективности борьбы с ним. В: *Государство и право*. 1997, № 8.

Recomandat
Stanislav COPEŢCHI, lector universitar